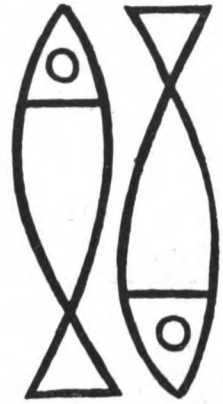

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Wie ben ik?

Nee, deze vraag is geen raadseltje om bijv. de naam van de schrijver te ontdekken.

Die náám doet niet ter zake.

Die vráág des te meer.

De bedoeling is dat u uzelf die vraag voorlegt: wie ben ik?

En bijna zou ik willen zeggen: leg dit blad nu eerst maar eens een poosje weg, zonder een regel verder te lezen, en vraag 't uzelf eens: wie ben ik?

Hebt u 't gedaan?

Nee?

Interesseert u de vraag niet?

Of meent u het antwoord al te weten?

Of — misschien — durft u de vraag (en dus uzelf) niet onder ogen te zien en onder ogen te komen?

Een eerlijke confrontatie met jezelf is vaak pijnlijker dan de meest kwetsende beoordeling door een ander...

Toch wordt juist in onze tijd die vraag steeds indringender gesteld.

Misschien niet in de kerk. Let wel: misschien.

Maar zeker daarbuiten.

De mens wordt geconfronteerd met zichzelf.

De televisie bijv. is eigenlijk een spiegel.

Wie de moed heeft in de spiegel te kijken, schrikt, wordt bang. Bang niet het minst voor zichzelf.

Toegegeven — er zijn mensen, wie het vergaat als de man die Jacobus zo vaak tegenkwam: hij bekijkt het gelaat, waarmee hij geboren is, in een spiegel; nauwelijks heeft hij zich bekeken, of hij gaat heen en vergeet hoe hij er uitzag.

Maar er zijn ook anderen.

't Kan moeilijk toevallig heten dat ónze tijd het existentialisme opleverde.

Filosofie als residu, als bezinksel van een dagelijkse ervaring.

Een ervaring die onweerstaanbaar, onverdringbaar de vraag oproept: wie ben ik toch?

Trossen wetenschappen hangen als rijpe — en ook wel ónrijpe — vruchten aan deze ene boom.

Van alle kanten wordt de mens belicht, beklapt, doorgelicht en onderzocht. Letterlijk en figuurlijk.

Drukpersen spuwen boeken uit aan de lopende band.

Boeken van mensen over de mens.

Erfelijkheidsleer, milieu-beïnvloeding, diepte- en para-psychologie — alles komt onder de loupe. Een loupe die vervangen is door een

electronen-microscop, die miljoenen malen vergroot.

Wij willen wéten, antwoord hebben op die martelende vraag. En koortsachtig zoeken wij verder, exploreren 't onbekende gebied van wat zo bekend leek, maar telkens weer tot de conclusie voerde: ik weet eigenlijk nóg niet, wie ik ben...

Nu waag ik me straks aan een schijnbaar simplisme. Een vereenvoudiging die even begripelijk als gevaarlijk lijkt. Ik zou immers de indruk kunnen wekken met één zin op alle problemen een antwoord te geven.

De medicus, de filosoof, de bioloog, de psycholoog en wie al niet zou zich bedrogen kunnen voelen, en — óngevraagd — nú dit blad wegleggen, om 't niet meer in te kijken.

Zij zouden nog gelijk hebben ook, als 't antwoord vak-technisch wilde wezen. Maar al te vaak hebben leken machtsspreuken gedaan, die even zwaarwichtig als nietszeggend waren. Maar 't gaat er bij het antwoord niet om, iets af te doen aan hun vakwetenschap, hun hunkering naar kennis, inzicht, begrip.

Zij volbrengen een even grootse taak als de kunstenaar, de dichter, beeldhouwer, musicus, schilder, architect, die op zijn wijze wil kennen, weten, doorgronden tot op de bodem toe — en bittere teleurstelling als zijn dagelijks brood heeft: bezeten worstelt elk met weerbarstig materiaal, maar nooit, nooit kan hij trefzeker 't diepste uitzeggen, uitbeelden.

Maar ook deze mensen zijn... mensen.

Precies als de landbouwer, de huisvrouw, de bankdirecteur, de tiener.

Als zij niet lijken op die kennis van Jacobus, ontkomen zij nog minder dan die anderen aan de obsederende vraag: **wie ben ik?**

Hún probleem is óns probleem.

Samen moeten wij een antwoord hebben.

Een antwoord dat voor ieder even veelzeggend is.

Een antwoord dat weliswaar niet los staat van al onze andere, al dan niet vak-technische vragen — er ook geen sta-in-de-weg voor vormt, maar dat die vragen te boven gaat, eraan voorafgaat.

Een antwoord dus, dat gevrijwaard is van „aanzien des persoons” en even veelzeggend is voor de geleerde en kunstenaar als (vreemde onderscheiding!) voor een gewoon mens.

Nog één beperking moet ik maken.

De vraag is eigenlijk niet nauwkeurig gesteld.

Zij is eigenlijk niet meer te formuleren zonder meer. Ik zou niet meer moeten formuleren: „wie ben ik?”, maar: wie en wat behoor(de) ik te zijn?”

't Antwoord op die vraag willen wij een volgende keer wat nauwkeuriger bekijken.

Intussen kunnen wij alvast er eens over nadenken.

't Staat in Genesis 1.

Kort.

En goed!

Gods beeld...

Gods gelijkenis...

samen BOUWEN

*Het mooi en gereformeerde leven
ja eens zo mooi vol knop en bloei,
zit nu opeens zo heel erg in de knoei,
we gaan opeens zo heel erg anders leven.*

*Er wordt gesproken over „zaken”
van belijdenis, dominees en Open Brief.
Zijn wij het bloeiende vol knop aan 't staken
of is het wat anders wat ons zo griest?*

*Maar handelen wij wel zo als het moet
en vragen wij wel: „God is dit goed”
of gaan wij gewoon ons eigen leven
en staan wij daarom zo te beven?*

*Neen, wij weten zelf niet meer waarheen
en gaan maar door; maar zonder beén.
Het mooie van ons eens zo bloeielijk
kerkelijk leven
is afgeknapt, gesnoeid en ons begeven!*

*Neen, zo kunnen wij niet verder bouwen
maar zijn ellendig en vol smart.
Kom laten we allen nu vol vertrouwen
zo bouwen weer opnieuw met heel ons hart.*

*Dan is er vreugde, ja dan gaat weer bloeien,
het eens zo schone mooie kerkelijk gezin
dan is er uitkomst, die gaat gloeien
en bouwen zo met veel gewin.*

Okt., Bilthoven.

H. J. v. Pijkeren

KERKELIJK *Leven*

Confessioneel spreken over de kerk

We weten het allen: de sfeer in onze kerken wordt reeds jarenlang vergiftigd door de generaliserende kreet dat daarin afwijking van de belijdenis valt te constateren ten aanzien van wat deze leert omtrent de kerk.

Een reeks onheilen is daarvan het gevolg geweest. Duizenden hebben zich daardoor laten verduisteren in hun oordeel. Een diep wantrouwen heeft het hart van velen toegesloten voor hun broeders en zusters in de Heer. Onherstelbare schade is aangericht in de gemeenschap en de gemeenschapsoefening van de leden van het éne lichaam van Christus. En als trieste voleinding van al dit kwaad kwam het tot de gruwel der kerk-scheuring.

Het is bij deze stand van zaken misschien wel goed een enkele opmerking te maken over wat onze belijdenisschriften over de kerk zeggen.

Wie het om de waarheid te doen is kan dan nagaan wat er waar is van de beschuldiging die allerwege wordt gelanceerd.

☆☆☆

Voordat ik iets over het confessionele spreken over de kerk zeggen ga wil ik nog een opmerking maken.

En wel deze dat de belijdenis ons geen **kerkbeschouwing** of **kerkbegrip** geeft.

Een kerkbeschouwing ontwerpen is de taak van de theologie. En het construeren van een kerkbegrip in de strikte zin van het woord is zonder meer onmogelijk. De kerk is een wonderwerk van de drieënige God. Daarom geldt ook van haar dat ze niet is te kennen ten einde toe. En daaruit vloeit weer voort dat van een **be-grijpen** van de kerk en dus van een **kerk-begrip** geen sprake kan zijn.

Wat de belijdenis ons ten opzichte van de kerk biedt is een aantal schriftuurlijke waarheden, noties daaromtrent. Voldoende om de kerk in zoverre te kennen als nodig is om onze taak in haar en voor haar te volbrengen.

Daarover nu wil ik iets zeggen.

☆☆☆

In de eerste plaats wil ik er dan op wijzen dat onze confessie de kerk in ieder geval vanuit **drieërlei** gezichtshoek beziet en typeert.

Zij omschrijft haar namelijk vooreerst als een **heilige vergadering van alle gelovigen** — van alle gelovigen van alle tijden, onder alle volken, uit alle landen, in alle „kerken”.

Deze omschrijving van de kerk vindt men in alle reformatorische belijdenisschriften.¹⁾ Ze brengt tot uitdrukking wat het wezenlijke van de kerk is. Het is boven alle twijfel verheven, zo schreef Bavinck in zijn Dogmatiek, dat volgens de Heilige Schrift de kerk naar haar wezen de vergadering is van **alle gelovigen**.

In de tweede plaats spreekt de belijdenis van de kerk als **de gemeenschap van allen die de christelijke doop hebben ontvangen**.

Zo duidt het woord kerk aan de gemeenschap van allen die de ware doop ontvingen. Allen die gedoopt worden, zo verklaart zij immers, worden daardoor in de Kerk Gods ontvangen en van alle volken en vreemde religieën afgezonderd om geheel God toegeëigend te zijn.²⁾

En in de derde plaats handelt de belijdenis over de kerk als de — ambtelijk geïnstitueerde — **gemeenschap der gelovigen waardoor en waarin het Evangelie verkondigd, de sacramenten bediend en de kerkelijke tucht geoefend wordt** en die als dit alles naar uitwijzen van het Evangelie geschiedt **ware kerk** mag worden genoemd. Daarbij wordt nadrukkelijk vastgesteld dat **alle gelovigen** zich bij deze ware kerk hebben te voegen.

☆☆☆

Prof. Bavinck beschreef het drieërlei gezichtspunt van waar uit de belijdenis de kerk des Heren typeert eens op deze wijze:

„Als men aan de kerk denkt gelijk zij **alle gelovigen** omvat die er geweest zijn, thans zijn of nog zijn zullen, dan is zij het mystieke lichaam van Christus, de vergadering aller uitverkorenen. Als men, afziende van de gelovigen die er geweest zijn en nog komen zullen, alleen vraagt naar de thans op aarde bestaande Christelijke kerk, naar haar grenzen en uitgebreidheid, dan strekt zij zich zover uit als de doop, en is ze de vergadering aller gedoopten, d.i. van al diegenen, die nog op de grondslag staan van de belijdenis der Triniteit, d.i. van de fundamentele waarheden van het Christendom. En als men nu verder in die ene algemene Christelijke kerk, welke in zoveel bijzondere kerken en secten uiteenvalt, onderzoek doet naar de **ware kerk**, dan is het antwoord: dat is die vergadering van gelovigen waar Woord en Sacrament zuiver worden bediend.”

Op deze wijze geeft Bavinck de omschrijvingen weer van de kerk zoals deze in de belijdenis van de Geref. Kerken in Nederland worden geboden.

Dit is naar zijn overtuiging wat daaromtrent in Zondag 21 van de Catechismus en in de art. 27, 34 en 28 van de Ned. Geloofsbelijdenis wordt beleden.

En hij voegt aan zijn weergave daarvan dit toe: „Alle drie definities zijn juist en moeten **samen** vastgehouden worden om ons voor eenzijdigheid en afdwaling links en rechts te behoeden. Het komt bij die drie verschillende omschrijvingen slechts aan op het verschillend gezichtspunt waaronder men de kerk opvat; en dan zeker is het nodig de éne definitie niet te bezigen als men van de kerk in een andere relatie spreekt.”⁴⁾

☆☆☆

Ten gevolge van de ook, en niet het minst, in het leven der kerk zich openbarende zonde dekken de drie genoemde aspecten van de kerk Gods elkaar met betrekking tot de bestaande, concrete kerken in deze bedeling elkaar nooit.

Het is nooit geschied en het zal ook nooit geschieden dat de kerk als de vergadering aller gelovigen, de kerk als de gemeenschap van alle christelijk gedoopten en de geïnstitueerde — ware — kerk volledig identiek zijn, geheel en al samenvallen.

Wij hebben ook in dit verschijnsel te doen met een openbaring van de gebrokenheid in het leven der mensheid die een gevolg is van de zonde en die pas opgeheven zal worden bij de voleinding der eeuwen.

Het feit dat de drie genoemde aspecten van de kerk elkaar in de in deze wereld optredende kerken nooit dekken mag er evenwel nooit toe leiden één van deze drie tot het één en al van de kerk te verheffen, dus één ervan te „verabsoluteren” en de andere te elimineren!

Dat is in de geschiedenis van de kerk telkens weer geschied.

Men wilde de gebrokenheid in het leven der kerk niet erkennen. En daarom probeerde men die in **zijn theologische theorie** te overwinnen. Daartoe construeerde men een „sluitend” systeem omtrent de kerk en haar leven, om vervolgens naar dit systeem in de praktijk van het kerkelijk leven te handelen. Maar het resultaat van deze denkhoogmoed was altijd een verduisteren van de boodschap der Schrift omtrent de kerk en een miskennen van de werkelijkheid daarvan. Met als gevolg een kerkelijk — of, beter gezegd: een onkerkelijk — handelen dat steeds tot grote verwoestingen in de kerk leidde.

☆☆☆

Zo heeft men in de loop der historie steeds weer de kerk als de vergadering van alle

ware gelovigen verabsoluteerd. Voor de essentiële betekenis van de ambtsdragers en hun dienst in en voor de kerk en van de doop had men dan weinig of geen oog. Maar deze verabsolutering van de kerk als vergadering aller gelovigen leidde steeds onherroepelijk tot een spiritualistische kerkbeschouwing met al de kwade gevolgen van dien: individualisme, wanorde, sectevorming, eideloze verscheuring.

De verabsolutering van de kerk als gemeenschap van alle gedoopten resulteerde in de creatie van een „volkskerk” of in die van een kerk waarin van de binding aan een confessie en van kerkelijke tucht geen sprake meer was. Dat kwam in de praktijk neer op een kerk waarin de doopsbediening tot een leugen werd. Men doopte ten slotte „al wat in het doophuis inkwam”. De doopouders hadden er daarbij vaak niet de flauwste notie van wat de doop betekende en beseften in het minst niet de ernst van datgene waarop ze „ja” zeiden.

De verabsolutering van de kerk naar haar instituaire gestalte vindt men daar waar men van oordeel is dat er buiten het eigen kerkelijk instituut misschien nog wel van gelovigen maar beslist niet meer van kerk sprake is. Zo oordeelde vroeger de Rooms-Katholieke Kerk. En ook onder ons werd en wordt dikwijls zo gedacht, gesproken en dienovereenkomstig gehandeld. Deze verabsolutering is evenwel een openbaring van een sectarische geesthouding. Anders gezegd: ze is een schending van de katholiciteit van christendom en kerk.

☆☆☆

Het komt er nu in het leven der kerk op aan zich zorgvuldig voor deze verabsolutering van een der genoemde aspecten te wachten en ze alle drie te erkennen en in hun onlosmakelijke, onderlinge verbondenheid tot hun recht te laten komen.

We zullen dus moeten erkennen en tot volle gelding laten komen dat het wezenlijke van de kerk daarin bestaat dat zij de vergadering is van alle gelovigen! Waar ook maar ware gelovigen zijn daar is ook kerk!

We zullen voorts evenzo moeten blijven erkennen en tot gelding brengen dat allen die met de christelijke, de ware doop gedoopt zijn door deze doop in de kerk Gods worden ontvangen en van alle volken en vreemde religieën worden afgezonderd om geheel God toegeëigend te zijn.

En we zullen er ook volstrekte ernst mee moeten maken dat de kerk geroepen is institutionair op te treden. Dat wil zeggen dat de kerk geroepen is ambtsdragers te hebben om naar uitwijzen van het Evangelie het Woord Gods te verkondigen, de sacramenten te bedienen en de christelijke tucht te oefenen. En dat **alle** ware gelovigen daartoe zullen samenwerken om zo als een „zichtbare” eenheid in de wereld op te treden.

Het is volstrekt onmogelijk deze drie aspecten van de kerk in volledige harmonie met elkaar te brengen.

Dat kan niet in ons denken en evenmin in ons handelen.

Maar deze trieste omstandigheid mag er niet toe leiden de normen welke de Here Christus voor het leven van zijn kerk geeft te negeren of te verzwakken.

Integendeel ook ten aanzien van de kerk moet door de gelovigen steeds geworsteld worden om naar **alle** geboden Gods te leven.

Ook met betrekking tot de kerk moeten zij streven naar de volmaaktheid.

Maar tegelijk moeten zij steeds voor ogen houden dat zij ook wat hun kerkelijk handelen betreft niet verder komen dan tot „een beginsel der gehoorzaamheid”.

Ook met het oog op de kerk moeten de gelovigen elke dag opnieuw beginnen met het onbegonnen werk.

☆☆☆

C. VEENHOF

Dit is iets uit het confessionele spreken over de kerk.

En aan de hand hiervan moet ieder nu maar oordelen wie in deze van de belijdenis afwijkt.

¹⁾ In de Ned. Gel. Bel. vindt men deze omschrijving in art. 27. In de op last van de

Dordtse synode vervaardigde vertaling vinden we deze omschrijving van de kerk: congregatio sancta seu coetus omnium fidelium christianorum. Zie voor andere reformatorische confessies op dit punt mijn **Volk van God**, Bijlage III, blz. 314.

²⁾ Art. 34 der Ned. Gel. Bel.

³⁾ Art. 28 der Ned. Gel. Bel.

⁴⁾ Zie mijn **Volk van God**, blz. 237, 32.

Bankholyday

Zo iets kennen we in Nederland niet, het is — de naam zegt het al — een typisch engelse instelling, die jaarlijks terugkerende holy day, letterlijk: heilige dag, de jaarlijkse vakantiedag, de feestdag voor het personeel van alle bankinstellingen.

Daar weten we in Nederland zo niet van.

En tóch zal men binnenkort, op 14 oktober a.s. ergens in Nederland zo'n bankholyday beleven. Precies gezegd bij de Amrobank te Nunspeet. Daar vierten twee leden van het personeel een jubileum. Met één van de feest-varkens onderhoudt ons blad bijzonder goede relaties: met de chef van de équipe, die daar in Nunspeet de Amro-zaken behartigt: de directeur himself, D. W. L. Milo. Het was, moet u weten, op de eerste augustus van dit jaar veertig jaar geleden dat Milo bij de Amsterdamse Bank in dienst trad en toen de fusie tussen de Amsterdamse en de Rotterdamse Bank tot stand kwam, duurde het dienstverband voort met de Amrobank; reeds vele jaren directeur van het Nunspeetse kantoor van de A.B. werd Milo ook directeur van de ook ter plaatse verenigde kantoren.

Als je hem kent kun je je het maar moeilijk voorstellen: Milo dagelijks in hoofdberoep (de Duitsers zouden zeggen: hauptamtlich) doende met het slijk der aarde of om het te zeggen in de taal van de Bijbel, van de Here Jezus: met de 'onrechtvaardige Mammon'.

Nou ja...

Iemand heeft me eens gezegd: „Die bank ...? Dat doet Dick (zo heet de man!) af met zijn linkerhand.” Die vriend van onze vriend, die zo sprak, bedoelde daar maar mee zeggen, dat de bezigheden op het Amrokantoor eigenlijk maar een bijbaantje vormden voor de man, wiens interessen toch wel een beetje verder reikten dan aandelen en effecten en fondsen en beleggingen, verder dan 'het kapitaal'. Die bank dat móest wel, helaas, al was het alleen maar om met God en met eer door het leven te komen, maar dat was toch niet meer dan een beetje noodzakelijk 'linkerhandswerk'. De eigenlijke talenten en de eigenlijke interessen van deze artiest lagen toch waarlijk wel ergens anders dan achter het loket van de kantoorbediende, de schrijftafel van de kantoorbeambte, het privé-kantoor van de bankdirecteur.

Linkerhandswerk...

Wie niet beter weet zou van mening kunnen zijn dat Milo met de zaken van de bank een beetje de hand gelicht heeft, er met de muts naar gegooid. Maar wie zo'n kwart eeuw de groei van dat Nunspeetse kantoor heeft gevolgd kan bij nadere overweging slechts tot één slotsom komen en wel deze: als het daar linkerhandswerk geweest is dan blijft slechts één conclusie mogelijk. Deze: dat de heer Milo dan klaarblijkelijk links is.

Dat is ook wel het oordeel van de directie van de Amro in Nederland: zij honoreert straks op de 14e oktober de veertig jaren met een receptie in het hotel van Nunspeet, het oude, gerestaureerde en deftige hotel Ittmann.

Het zal op die feestelijke ontvangst ook uit de vriendenkring van Opbouw aan belangstelling niet ontbreken. En in ons blad wensen we namens het bestuur van de Persvereniging Opbouw, de redactie en de lezers van ons blad onze vriend en broeder en niet te vergeten Mevrouw Milo van harte geluk. Met de bede dat het God de HEERE behage hem te sterken tot zijn verder werk en dat Hij Mevrouw Milo geve hem verder tot een goede steun te zijn in zijn 'Goddelijk beroep'.

Daar laten we het bij.

Hoe graag we ook nog een poosje dóorschreven over wat we dan maar het 'rechterhandswerk' van de jubilaris zullen noemen. Het werk van de musicus en musicoloog; de literator en auteur; de jager en natuurkenner, de heer en meester van het 'oprechte' schaap dat hij in Vierhouten heeft 'aangesteld' het (echte) schaap Veronica. We noemen het tóch even. Ook het kerkewerk van de man, die destijds in Nunspeet in de helaas nodige vrijmaking behoorde tot de werkers van het éérste uur, en die vele malen de vrijgemaakte kerk van Nunspeet diende als ouderling en onafgebroken diende als haar organist: al bijna vijfentwintig jaar eindigt daar het voorspel voor psalm en lied met een korte rust, waarin het tot „zangers en speellieden” heet: „En nu ... allemáál”.

Het heeft allemaal toch met dat jubileum op de Amrobank te maken: we menen te mogen zeggen dat in dit geval de 'linkerhand' wél weet wat de 'rechterhand' doet en dat er misschien maar zelden een bank wordt gevonden waar de zaken zó charmant en artistiek worden afgedaan als op de Amrobank te Nunspeet. En we geloven dat deze charme en artisticeit in de zaken héél veel van doen heeft met de bijbelse vermaning:

„Tenslotte, broeders, houdt uw aandacht gevestigd op al wat waar, op al wat edel, rechtvaardig, rein, liefelijk en welgeval-
lig is, op al wat deugd heet en lof verdient.” Filippenzen 4 : 9

Het worde op 14 oktober 1969 een schone bankholyday!

G. VISEE

TE BERDE

Er bestaat in ons land een commissie die in de wandelgangen de naam gekregen heeft van commissie duidelijkheid (afgekort: cie D). Terwille van tijd en plaats stellen we alleen de voorzitter voor:

Dra G. J. M. Veldkamp, oud-minister van Sociale Zaken en delen we slechts mee dat deze cie bestaat uit (officiële) leden van de K.V.P., A.R.P. en C.H.U. Dit pluriforme partijgezelschap heeft kortgeleden een Interim-rapport, een tussentijds rapport dus, gepubliceerd met de bedoeling de discussie over gewenste hervormingen in ons staatsbestel op gang te helpen. De voornaamste suggesties die in dit rapport gedaan zijn, zijn de volgende:

- meer zeggenschap van de volksvertegenwoordiging;
- aanwijzingen van de kabinetsformateur door de Tweede Kamer;
- meer inspraak van de kiezers op het regeringsbeleid door volksraadpleging;
- een klein „regeerakkoord” van de voormelde drie Christelijke partijen als startpunt voor een „groot regeerakkoord” met een eventuele vierde regeringspartij.

Het is blijkens overbodig te zeggen dat cie D de macht van de kiezers en die van het parlement (lees: Tweede Kamer) wil versterken ten koste van die van de regering en tevens van die van de koningin.

Tot nog toe was het de koning die de kabinetsformateur benoemde en hiertoe de nodige adviezen kreeg van de vice-president van de Raad van State, de voorzitters van de Kamers, de voorzitters van de Tweede Kamerfrakties en voorts van iedereen die naar H.M.'s idee van nut zou kunnen zijn. In Nederlandse Gedachten van 27 september jl. lezen we hierover: „De praktische konsekwenties t.a.v. de positie van de Koningin zijn van geringe betekenis, „maar bovendien vindt het koningschap niet in de eerste plaats zijn kracht in een aantal formele bevoegdheden” (aangehaald uit voormeld rapport — Ws).

Of de benoeming van een kabinetsformateur louter een formele bevoegdheid is, wagen we te betwijfelen. Hierin zijn we een weinig versterkt door het lezen van de dissertatie van Dr. G. Puchinger. We kunnen ons voorstellen dat er enige voordelen mogelijk zijn (maar ook nadelen) aan een verkiezing van een kabinetsformateur door de Tweede Kamer, maar laten we dan toch maar duidelijk zeggen dat zo'n verandering konsekwenties heeft voor de bevoegdheid van H.M.

Volgens de cie D zal een „verkiezing” door de Kamer van een kabinetsformateur meer gelegenheid geven tot publieke motiveringen van de verschillende frakties van de door hun gedane keus. De Cie verheelt zich echter niet dat tevoren in besloten besprekingen afspraken worden gemaakt, desniettemin — aldus de cie D — krijgen we nu toch openbare beraadslagingen met bovenvermelde motiveringen. Wij vrezen echter dat, nu het in het openbaar over personen gaat — niet voor niets bepaalt het Kamerreglement dat over personen schriftelijk wordt gestemd — daar deze openbare motiveringen e.d. wel eens niet bevorderlijk kunnen zijn voor de goede sfeer op het persoonlijk vlak. En hoe belangrijk dat is, daar kunnen wij als vrijgemaakten goed over meepraten.

WESTERHUIS

Oorzaak van nieuwe bezinning

Het is meestal zo dat in een tijd van bijzondere kerkelijke gebeurtenissen een nieuwe bezinning optreedt, die zich bezig houdt met het leven der kerk als zodanig. Deze bezinning beperkt zich niet tot de gebeurtenissen zelf, maar grijpt wijder om zich heen. Het is alsof men opnieuw beginnen moet en nu daarom heel de zaak der kerk eerst aan een nieuw onderzoek onderwerpt, om niet (weer) mis te grijpen. Naast soms een nieuw elan ligt hier wel de eigenlijke oorzaak.

Om concreet te worden. We staan midden in een kerkscheuring, na vijf en twintig jaar van moeizaam pogen het kerkelijk leven weer op te bouwen na de catastrofe van de veertiger jaren, door generale synodes aangericht.

En nu opnieuw zijn en worden kerken gescheurd, knapt overal het kerkverband.

Dat doet haast als vanzelf de vraag rijzen of we met onze wijze van kerkinrichting dan toch wel op de goede weg zijn. Hoe zit het nu eigenlijk precies met het kerkverband? We hebben daar, zo is dan de gedachtengang, nu al twee keer in vijf en twintig jaar weinig plezier van beleefd. Kunnen we het er niet beter zonder doen? Ja, moeten we heel ons kerkelijk systeem niet eens onder de loupe nemen? Zou het niet goed zijn dat van de grond af eens te toetsen aan de Heilige Schrift? We hebben een kerkenordering van meer dan tachtig artikelen. Gaan die nu allemaal op de Schrift terug? Of zijn we daarmee wezenlijk toch niet een heel eind verwijderd van de eenvoud van de Heilige Schrift; van de eenvoudige kerkinrichting, zoals we die getekend vinden in het Nieuwe Testament?

Zo komt dan de bezinning op gang en ze richt zich op heel de inrichting van het kerkelijke leven als zodanig. Niet slechts op het kerkverband, ook op de inrichting van de plaatselijke gemeente. Op de functie van de ambten, op de bevoegdheid ervan en zelfs op het ambt als zodanig: waarop is het gebaseerd? Welke ambten mogen er in werkelijkheid zijn?

Vragen te over dus.

We willen graag aan deze bezinning meedoen en dat in het bijzonder door de historie te laten spreken en de hier rijzende vragen enigszins te doorlichten vanuit bepaalde gezichtspunten.

Een waarschuwing vooraf

De geschiedenis van de kerk is, tot op zekere hoogte, de geschiedenis van onze menselijke zonden en gebreken. Natuurlijk niet geheel en in alle opzichten. Het is óók de geschiedenis van de trouw van Hem, Die niet laat varen de werken van Zijn handen. En Hij werkt in de harten van Zijn kinderen. Zo is de kerkgeschiedenis ook de geschiedenis van veel geloof en liefde, van trouw tot zelfs in de dood. Maar zij is toch ook de geschiedenis van menselijke zonden en gebreken. De kerk bestaat toch uit mensen, die mede haar historie vormen en zij zijn zondaren. In hun beste werken zelfs zijn ze gebrekkig en schieten ze tekort.

Het is daarom onjuist de ellenden der kerk, zoals de geschiedenis die telkens te zien geeft, louter toe te schrijven aan haar eventueel gebrekkige inrichting. Zij komen voor een groot deel zeker voor rekening van onze menselijke zonden en gebreken. 't Zou daarom een fictie zijn te menen, dat het welzijn van de kerk gegarandeerd zou zijn door een volledig aan de Schrift beantwoordende uiterlijke inrichting van de kerk. Dan wordt de boosheid van het hart over het hoofd gezien en niet in rekening gebracht. Er is een goed kerkelijk leven mogelijk met een gebrekkige kerkenordering en een slecht kerkelijk leven onder de best denkbare inrichting van de kerk.

We moeten ons dus hoeden voor al te haastige conclusies uit de kerkelijke ellenden, waarin we ons op het ogenblik bevinden, en die niet zonder meer toe schrijven aan het kerkverband, zoals wij dat kennen.

Dat is natuurlijk wel eenvoudig en dan is de remedie ook direct voor de hand liggend:

nooit meer zo'n kerkverband, maar een organisatie van vrije kerken. Of liever: geen organisatie, maar vrije contactoefening, zonder bindende besluiten van meerdere vergaderingen. Wellicht: zonder meerdere vergaderingen zelfs. Alleen zo nu en dan een conferentie misschien. Maar meerdere vergaderingen met bindende besluiten? De geschiedenis heeft bewezen, dat dat al te gemakkelijk op breuken uitloopt, tot in de plaatselijke kerken toe. En zo'n kerkverband is ook niet in de Heilige Schrift te vinden.

Het kerkverband is zo de grote boosdoener en de mens met zijn zondig hart en daarmee ook wij zelf blijven buiten schot. De redeneergang, naar deze conclusie heenwerkend, is al te vlak en brengt de zonde in de harten niet in rekening.

Daarom kan het nuttig zijn in dit opzicht de geschiedenis eens te laten spreken. De geschiedenis dan van een gemeenschap, die niet van een kerkverband in bovenbedoelde zin heeft willen weten; van „vrije kerken” dus.

De uiterlijke kerk is een verhindering voor de eenheid der gelovigen

Op 28 september 1800 werd in Londen uit vermogende Ierse ouders geboren John Nelson Darby. Hij werd voor de studie bestemd en, nog jong, advocaat. Maar door zijn bekeering veranderde zijn levensrichting. Hij ging theologie studeren en werd in 1825 tot priester gewijd in de Engelse Staatskerk. Deze was

toentertijd sterk verwereldlijkt en niet meer dan een staatscreatuur. Het gevolg was allerlei separatistische bewegingen en stromingen, die ook aan Darby niet voorbij gingen. Steeds meer groeide zijn overtuiging, dat het met heel de kerkinrichting mis was.

Sterke invloed oefende op hem een gezelschap van gelovigen te Plymouth uit en de apocalyptische ideeën van Irving. Aanvankelijk wilde hij met enkele geestverwanten niets anders dan in de verwachting van de spoedige wederkomst van Christus zich verenigen in samenkomsten met andere ware gelovigen tot onderlinge opbouw. Daarbij werd geen kerkelijk ambt erkend. Wie er de gave toe had, voerde in deze samenkomsten het woord.

Steeds scherper komt Darby in zijn gedachtenleven te staan tegenover de Anglicaanse Staatskerk. In zijn nadenken over de natuur en de eenheid der kerk komt hij tot de overtuiging dat de uiterlijke kerk met haar organisatie, formulieren en ambten de eenheid der gelovigen in de weg staat. Daarom is er van reformatie van de Staatskerk ook geen heil te verwachten. Ja, zij zou volkomen foutief zijn.

Alle „uiterlijke kerk zijn” is verwerpelijk: de vrije gemeenschap der gelovigen wordt zijn ideaal, zonder bindende bepalingen. De werking van de Heilige Geest is het essentiële principe van de eenheid. Aanvankelijk gaf dat geen moeite, daar hij en de zijnen — de Plymouth broeders — in grote lijnen de evangelische leer aanhingen.

Maar ze komen als een van zijn vroegere vrienden en geestverwanten na een tijdlang afwezig geweest te zijn uit het Oosten teruggekeerd met aan Arius' theologie verwante opvattingen. Hij hoopte voor zijn „alleen op de Heilige Schrift” (!) steunende argumentatie bij Darby gehoor te vinden. Deze wilde immers van vastgestelde belijdenisgeschriften niet weten! Maar hij komt van een koude kermis thuis. Geestig heeft iemand geschreven: Darby had weliswaar de oude belijde-

nissen over boord geworpen, maar de belijdenis van J. N. Darby die er in de grond der zaak identisch mee was, wilde hij niet los laten.

Zo komt het tot een breuk.

Practisch wordt deze vrije gemeenschap van broeders een plaatselijke kerk waarin tucht geoefend wordt en waar men in twee tegenover elkaar staande „instituten” uiteenvalt, elk met een eigen Avondmaalstafel.

Onder leiding (!) van Darby komt het ook in de broederschap te Londen tot een breuk. De bovenbedoelde vroegere vriend en geestverwant van Darby wordt ook daar van de Avondmaalsgemeenschap uitgestoten.

Maar dat is nog het einde niet.

De broeders in Bristol laten enige aanhangers van Newton tot hun gemeenschap toe. Ze wilden neutraal zijn in de te Plymouth uitgebroken strijd, hoewel ze de aan het licht getreden dwalingen verwerpen. En ze staan op hun recht broeders uit Plymouth, die zich als zodanig aan hen presenteren, op te nemen, daar deze broeders niet in strijd komen met de grondwaarheden van het christendom.

Darby richt daarop een circulaire aan alle Vergaderingen waarin hij verklaart de gemeenschap met de broeders te Bristol af te breken en hij spoort de Vergaderingen aan niemand uit Bristol toe te laten, „tenzij ze onwetend waren van hetgeen voorgevallen was.”

De Plymouthbroeders zijn nu in drie groe-

In dagen van

pen uiteengevallen. Maar dat is het einde nog niet.

Darby zelf ziet geen kans eigen volgelingen in het gareel te houden. Op zijn beurt wordt hij slachtoffer van kritiek op zijn ideeën. In 1866 vallen zijn volgelingen in nog eens weer drie groepen uiteen.

Het is een trieste, maar leerzame geschiedenis.

In reactie op de lautheid en ongeestelijke toestanden in de gevestigde kerk, zet men alle belijdenisschriften, alle kerkorde en zelfs het ambt overboord. Men wil het wagen met Gods Woord alleen en met de Heilige Geest. Het geheel is van nieuwe specialistische aard. Maar het gevolg is een menigte van scheuringen, die ook de plaatselijke gemeenschappen teisterden, terwijl er toch geen meerdere vergaderingen zijn met recht van bindende uitspraken. De opzet is immers zuiver „geestelijk”. In de geschetste periode steekt een menigte van dwalingen het hoofd op, zodat een schrijver van deze tijd kan zeggen: het is onmogelijk, de ketterijen en dwalingen te tellen, die bij de Darbisten gevonden worden, — want hun naam is Legio. Bepaalde figuren, waaronder met name Darby zelf, hebben in het „losse verband” kans gezien een dominerende plaats in te nemen en hun zin door te drijven. Ze gebruikten daarvoor naast persoonlijke contacten de drukpers, om zo overal invloed uit te oefenen.

Het is met heel deze spiritualistische kerkidee op niets uitgelopen. De zuivere broedersschappen werden in feite plaatselijk geïnstitueerde kerken met zelfs min of meer vaste voorgangers. Dat zijn de personen, die „gaven” hebben, wier meningen de doorslag geven. Het zijn in feite de plaatselijke bisschoppen. De zuivere „geestelijke” opzet heeft niet weten te verhinderen dat bepaalde figuren het ook in het verband — dat geen verband in onze zin, in de kerkordelijke zin van het woord, wil zijn — geheel voor het zeggen hebben. Zie „Het Darbisme in theorie

en in praktijk" van J. Th. R. Schreuder, zelf eens Darbist.

Het is echter nodig niet alleen de geschiedenis te bezien, maar ook de daarin werkende beginselen. Daarover dus nog iets.

Recht en kerk — onderling tegenstrijdig?

In het jaar 1894 heeft de toenmalige kerk-historicus aan de Vrije Universiteit, prof. dr. F. L. Rutgers, een rectorale oratie gewijd aan het Kerkrecht, in zooverre het de kerk met het recht in verband brengt. Hij spreekt daarin breedvoerig over de meningen van de Duitse jurist dr. Rudolph Sohn, zoals deze die had neergelegd in het eerste deel van een behandeling van het kerkrecht, verschenen in 1892.

Rutgers prijst Sohn haast uitbundig om de knappe wijze, waarop hij zijn boek geschreven heeft; om de vrome zin, die er uit spreekt; om de vrijmoedigheid, waarmee hij in een zuiver wetenschappelijke, met anderen opgezette serie voor zijn geloof uitkomt.

Toch wijst Rutgers de grondgedachte van het boek met grote beslistheid af. Sohn, zo zegt hij, oefent niet slechts kritiek op bepaalde vormen van kerkrecht, op bepaalde systemen, maar is van oordeel, dat het kerkrecht als zodanig te verwerpen is. Naar zijn overtuiging is het wezen van het recht in volkomen strijd met het wezen van de kerk (pag. 16).

En dat is wel het voornaamste bezwaar,

engegaan is, is er niets meer dan de enkele gelovigen. De kerk is alleen charismatisch georganiseerd, d.w.z. wie gaven van de Here ontvangen hebben, treden in de samenkomsten op, niet volgens opdracht van een plaatselijke samenkomst, maar in de opdracht van Christus. Vaste ambten kunnen in de kerk dan ook niet bestaan en evenmin kerkelijke regelingen. Aldus zeer beknopt de weergave van Sohn door Rutgers.

Na enige kritiek maakt Rutgers een behartigenswaardige opmerking, die hier op neerkomt, dat debat met de aanhangers van deze beschouwing eigenlijk niet baat. 'k Citeer vanwege het belang van de zaak hier even weer letterlijk:

„Ook al zou men exegetisch en historisch telkens gelijk krijgen, daarmee zou men voor de quaestie zelve toch nog niet veel verder zijn. Want haar diepste grond ligt niet in de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, maar daarachter en daaronder ligt de werking van Godsdienstige overtuigingen.”

Die, welke achter Sohms gedachten staat, is in wezen Dopers, meent Rutgers en in overeenstemming met alle daaraan verwante mystieke richtingen.

De kerk wordt daarin niet gezien als een herschepping door God, maar als een nieuwe schepping in de wereld ingebracht. De gelovigen worden als verlostee eenlingen aan haar toegevoegd, uit het lichaam der mensheid als het ware uitgenomen en dan ingezet in het lichaam der kerk en deze drijft als een oliedrop op de wateren. Tussen haar en de mens-

In de filosofieën zijn het tenslotte maar enkele denkwegen, die voor ons open staan en tot die enkele zijn alle filosofieën, met hoeveel variatie ook, terug te brengen. En zo is het ook met wat ons hier bezig houdt. De uitgangspunten van het denken beslissen en bepalen ook de exegetische en de hantering van bepaalde Bijbelse gegevens. Daaraan heeft Rutgers volkomen gelijk: we hebben hier te doen met de werking van godsdienstige overtuigingen. En het is een nuttig ding, ja, het is noodzakelijk, dat we ons daarvan bewust zijn. Dat maakt nuchter, voorzichtig en kritisch in tijden van nieuwe bezinning.

Rechtsorde toch onvermijdelijk

Volgens Sohn is het kerkrecht dus wezenlijk in strijd met de aard van de kerk. Daarom wil hij niet weten van enige organisatie der kerk. Alle nadere regelingen worden verworpen. Van een rechtsorde mag geen sprake zijn. De kerk heeft enkel een goddelijke organisatie, die van charismatische aard is. D.w.z. Christus geeft Zijn geestelijke gaven en daardoor regeert Hij alleen de kerk. De samenkomsten der gelovigen hebben enkel die gaven te erkennen. Alles behoort zo van zelf te gaan.

Aan het slot van zijn beschouwingen echter, zo deelt Rutgers mee, stelt Sohn de vraag: Maar als er nu eens over de aanwezigheid van die gaven onderscheidenlijk gedacht wordt? Of als voorkomt, dat er leden zijn, die ze niet behoorlijk eerbiedigen? Als de toestand nu eens zo wordt, dat de gelovigen het onder elkaar niet meer eens zijn?

Sohm antwoordt, dat die tijd zal komen. En dat dan ook de rechtsorde komt als iets onvermijdelijks. En er wordt zelfs door hem aangewezen, schrijft Rutgers, hoe reeds in de oude kerk, onder leiding van de apostelen zelf, de eerste schreden op de weg van die rechtsorde gezet zijn.

Terecht vraagt Rutgers, hoe dit mogelijk is, wanneer het wezen van het recht strijdig is met het wezen van de kerk? Want die noodwendigheid, waarmee de rechtsorde komt, gaat toch niet buiten God om?

Die vraag is to the point.

Theoretiseren is gemakkelijk.

Maar de praktijk is er ook. De praktijk, niet zoals wij die zien, maar zoals de Heilige Schrift zelf ons die toont als van de kerk in deze gebroken wereld; nog onvolmaakt en met veel zonden. Waar de kerk triumpheert, daar wordt in de hemelse toestand aan geen instituut met rechtsorde meer gedacht, meent Rutgers. Er zal eenmaal een tijd zijn, dat de gelovigen samenleven, zonder dat er iets formeel is te regelen.

Maar op aarde hebben wij te doen met de gesteldheid der mensen, merkt hij nuchter op. Met hypocrieten, en ook de gelovigen zijn nog met veelvuldig gebrek behept.

Het spiritualisme, dat de natuur en het geestelijke tegenover elkaar stelt en scheidt, gaat altijd gepaard met een onwerkkelijk idealisme, dat perfectionistisch van aard is. Het rekent niet met de werkelijkheid, zoals de Schrift ons die leert zien. En daarom breekt het altijd weer stuk op die werkelijkheid — zie het Darbisme als voorbeeld; heus niet het enige.

dat Sohn tegen het kerkrecht aanvoerde. „Want de kerk van Christus heeft een geestelijk karakter, en het recht is, naar zijn aard, van en voor deze wereld”, meent hij.

Fijntjes merkt Rutgers op dat het op zichzelf niet iets nieuws is wat er in die woorden wordt uitgesproken. Ik geef hem even zelf het woord in een vrij breed citaat, dat echter volledig waard is ook vandaag weer gelezen en overdacht te worden.

„De tegenstelling, die daarin gemaakt wordt was eigenlijk de grondgedachte van die vele stelsels en beschouwingen uit de 16e eeuw, die men onder de naam van anabaptisme pleegt samen te vatten. En zoowel in vroeger als in later tijd is het meermalen voorgekomen, dat, geheel op grond van diezelfde tegenstelling, alle kerkelijk ambt, en ook alle kerkelijke organisatie, als onchristelijk werd verworpen. Ook nu nog zijn er leringen, waarin zoo gedacht wordt. En vooral is niet zeldzaam, dat diezelfde beschouwing in een zwakkeren vorm zich laat gelden, zoodat kerkelijke rechtsorde wel niet in beginsel veroordeeld wordt, maar dan toch het geestelijk karakter der kerk zóó eenzijdig wordt opgevat, dat men op die rechtsorde minachtend neêrzielt, haar beschouwende als eene zaak, die misschien noodig is, maar die toch eigenlijk veel te laag staat, dan dat een geloovige er zich mede zou inlaten.”

Zonder omwegen constateert Rutgers dat de aanval van Sohn op het kerkrecht geheel op de lijn „van dat ongezonde mysticisme” ligt.

Nu was Rutgers niet de man om beschuldigingen te uiten zonder althans een serieuze poging te doen ze ook waar te maken. Hij was van kreten wel zeer afkerig. Hij schetst daarom in het vervolg Sohms opvatting van de kerk zelf en wat daaruit voortvloeit voor de kijk op het ambt: de kerk is onzichtbaar. De naam kerk past in feite alleen op de samenkomst der gelovigen. Als die weer uit-

heid is en blijft een absolute tegenstelling. En zo is er ook een absolute tegenstelling tussen al wat aan beide eiten is.

Rutgers is een voorzichtig man. Zo voorzichtig, dat hij weinig heeft gepubliceerd, hoewel hij een veelomvattende kennis had en een grote ijver. Maar wat hij schreef moest voor zijn besef volkomen verantwoord wezen en naar alle kanten geargumenteed.

Maar hier aarzelt hij niet te schrijven:

„Wanneer zulke denkbeelden worden uitgesproken, met een blijkbaar vrome gezindheid, dan hebben zij op zichzelf iets aantrekkelijks. Maar toch, wat is eigenlijk hunne strekking? Waarop komt die gansche beschouwing tenslotte neer? Inderdaad op niets minder, dan op eene misvorming of terzijde stelling van de grondslagen zelve der Christelijke belijdenis.”

Dit niet willen weten van een natuurlijk leven, dat ook uit God is, brengt in conflict met de belijdenis van God als Schepper, van Christus' verlossingswerk en beperkt het werk van de Heilige Geest tot de arbeid om zondaren terecht te brengen.

Rutgers oordeelt hier de beginselen, niet de mensen, die ze aanhangen; van hen zegt hij, dat zij met het beginsel niet altijd al de gevolgen met bewustheid aanvaarden. Maar de beginselen moeten beoordeeld worden, schrijft hij.

—o—

Het zal de lezers niet ontgaan zijn dat er een grote overeenstemming is tussen de beginselen, die Sohn heeft gesteld en wat wij vonden bij de Darbisten. Van historische samenhang is hier geen sprake: het zijn bepaalde, spiritualistische beginselen, die beide met elkaar gemeen hebben. Beginselen van mystiek-dualistische aard ook, om met Rutgers te spreken, pag. 34.

Dat is tenslotte niet verwonderlijk.

G. Janssen

nieuwe bezinning

D. W. L. MILO

De dokter in het bos

(Voor Ans)

Er was er eens een dokter en die woonde in het bos. Nee, dit wordt geen sprookje — dit wordt de waarheid: de volle waarheid en niets dan de waarheid. Want inderdaad woonde de dokter in het bos. En hoewel later rond zijn huis een complete villawijk groeide, bleef hij altijd heten: de dokter in het bos. Hij woonde daar sinds mensenheugenis. Hij woonde er al, toen je 's avonds zijn huis met een pietereulielichtje moest zoeken, en toen het aan de Bosweg nog spookte. Toen wij hier kwamen wonen was hij al in ruste. Nu ja, in ruste: hij werkte nog zo lang het dag was en liet zich 's nachts uit bed halen als het nodig was. We hebben hem jaren gekend: een man van de oude stempel. Ons laatste bezoek was op zijn negentigste verjaardag, eigenlijk vlak voor zijn dood.

De dokter hoorde bij het bos. Hij hield van heel de schepping. In zijn tuin nestelden de wiewalen — niemand wist, waar ze vandaan kwamen. Die vlogen als gouden paradijsvogels langs de oude eiken, en lieten de hele zomer hun zoete vijftonige lied klinken. De dokter hield van honden en paarden, hij voederde 's winters talloze zangvogels, had altijd eekhoorns in zijn tuinhuisje, en eenmaal heb ik op zondagmorgen een reeget zijn tuin zien binnenstappen — ik kon mijn ogen niet geloven: zo maar op honderd meter van ons kerkje! Ze moesten allemaal bij de dokter zijn. Ze voelden wel dat ze er veilig waren. Die dokter hield van dieren, van bomen, van planten, van boeken, van rust, van bezinning. Met Thomas à Kempis hield hij staande: bij bomen en boeken heb ik rust gevonden.

Iedereen kende de dokter en hij kende iedereen. Bijna het hele dorp scheen hij wel op de wereld te hebben geholpen. En velen moet hij aan een eind hebben gebracht, als een goede, trouwe, meevoelende vriend. De nachtwacht — want die was hier toen nog — heeft hem meermalen 's nachts staande gehouden, hem in het gezicht gelicht, en dan gezegd: o, de dokter! die gaat zeker weer een nestje uithalen? Jawel, de dokter was op weg naar een kraamvrouw.

Toen hij nog jong was ging hij te paard naar zijn patiënten. Wat wilt u: de afstanden waren lang en de wegen bar en boos. Stel u voor, dat toen aan de zuiderzee nogal wat boerderijen stonden — dat zijn nu allemaal kampeercentra — hoe hadden die mensen hulp gekregen, als de dokter geen paard reed? Er liep toen nog geen weg naar zee: je moest de beekbeddingen gebruiken. De dokter reed dus door de Staverdensebeek of de Hierdensebeek of de Killenbeek of zo. Alle beken stroomden toen al naar zee, zoals Salomo zei, en nooit is de zee vol geworden.

De dokter had een paard gekocht van een van die boeren aan zee. De boer was erg ziek en op sterven na dood. Maar hij vroeg nog aan de dokter: kon u dat beroerde peerd van mij wel baas worden? — Jazeker man, zei de dokter, ik ben erop naar hier gekomen! Niet te geleuven, stamelde de stervende, ik wou dat ik het zien kon. — Dat zal je gebeuren, beloofde de dokter; als je nog even wakker blijft, zie je me voor het raam weggrijden. En zo is het gegaan.

Later kocht de dokter een sjees en spande daar zijn klepper voor. Een koetsier? Nooit van 'eheid! Toen de dokter het nog drukker kreeg, en geen tijd kon nemen voor aan- en afspannen, kocht hij een monster van een motorfiets, zogezegd een stoomfiets. Daar dreunde hij mee door de Veluwe contreien: van Staverden naar Elspeet en van Hulshorst naar Vierhouten, hén en werumme. Ja, de dokter ging een heel woordje Veluws meespreken — hij moest oppassen of hij werd

zelf een inboorling, zei hij. En als je hem zag en vroeg: ha die dokter, hoe gaat het u? — dan zei hij steevast: o dat geet wel, as 't niet slimmer wödt. Ook toen hij krom ging van de reumatiek.

U begrijpt nu wel, dat de dokter in het bos een populair mens was. En als hij wat zei — nu, dat woord had gezag, hoor. Zowel bij vooraanstaanden als bij armen. Ach, die armen! Die stalen zijn hart. Lang voordat er een ziekenfondswezen was ingesteld had de dokter al een „ziekenbus“: een soort fondsje, waar ieder wekelijks maar wat van zijn loon in moest stoppen — en de dokter deed de rest wel. Wie niet meebetaalde werd toch wel geholpen. Maar hij leerde de mensen: maak geen schulden, leg wat weg voor de kwade dag.

—o—

Jazeker, of die dokter gezag had. En dat in een Veluws dorpje, waar van huis uit eigenlijk maar één gezag bestond: het kerkelijk gezag. Dat was een vreemde zaak want de dokter was heel niet kerks. Niet dat je ooit een goddeloos woord van hem zou horen, maar niet kerks. En geen dominee, die hem hierover aansprak: ze waren allemaal even bang, dat hij vriendelijk door hem heen zou kijken. Niet dat hij de predikanten terzijde zou schuiven, dat niet. Maar sinds de tijd dat de praehistorische medicijnman, via de medische en de theologische faculteiten, tot twee heirlegers was uitgegroeid: legers van gezagsdragers die elkaar knipogend in de gaten hielden, wist de dokter precies zijn rol. Als verlicht rationalist hield hij zich aan zijn medisch-aantoonbare zaken en overschreed nimmer de grenzen van zijn B-faculteit. Wanneer bijvoorbeeld een patiënt hem keer op keer uit bed liet halen, omdat hij „vrees had om te sterven“ zoals dat heet, zei de dokter vriendelijk: dat sterven van jou gaat voorlopig niet door, je hebt mij nog niet nodig; maar als je nu weer 's nachts „vrees hebt om te sterven“ dan moet je de dominee maar uit bed halen. Ziet u, de dokter wist de grenzen van zijn bevoegdheden.

Want de dokter in het bos wist deksels goed wat er in het hart van een mens kan leven. Al klaagde een patiënt steen en been, of al at een patiënt alles wat los en vast zat — de dokter zei geruststellend: als het mondwerk het maar weer doet, komt de rest gauw in orde. En als hij beloofde: het gaat nu de goede kant op, dan had geen patiënt de moed om ziek te blijven; zijn woord werkte wonderdadig.

Ja, dat gezag was haast iets tastbaars. Toen het dorp was uitgegroeid en diverse volwassen artsen telde, namen die jonge artsen de oude dokter altijd graag in consult. En dan ontstond een bepaald stadium van ernst in de ziekte. Maar als iemand overleed, zonder dat de dokter in het bos geconsulteerd was... dan arme huisarts.

Zo'n arme huisarts had eens een diagnose gemaakt. Een bepaald onderdeel in de verschijnselen paste niet erg bij die diagnose, maar de arts probeerde dat te vergeten. De dokter in het bos werd erbij gehaald. Die luisterde naar alle details, onderzocht zelf, schreef alles precies op en begon kennelijk zijn conclusie te construeren. Nu greep de vader van de patiënt in, die de situatie aanvoelde; hij noemde kwasi-terloops het ontbrekende gegeven. De dokter in het bos keek ongelovig, vroeg zekerheidshalve aan zijn jonge collega om dit gegeven te ontkennen. Maar deze raakte in verwarring en erkende: o ja, vertelde ik u dat nog niet? — Het bleef even stil. Toen zei de oude dokter, vriendelijk als een vader tot zijn zoon: dat had u me toch niet mogen onthouden? Stel u voor dat

ik een verkeerde conclusie had getrokken — dat had u toch niet gewild?

En als u nu denkt, dat zo'n man in een Veluws dorp, ver van de wetenschappelijke wereld, een kluzenaar werd? Nee, hij las tot zijn dood toe de vakbladen, bleef geheel op de hoogte van de ontwikkelingen in de medische wetenschap, en schreef regelmatig zijn gewaardeerde bijdragen in de vakliteratuur. Want de Veluwe bodem kon soms vruchtbaar zijn voor zaken, die in de moderne cultuur niet tot bloei willen komen, als u begrijpt wat ik bedoel.

—o—

Een aantal jaren heb ik deze dokter terzijde mogen staan als secretaris van een vereniging, welke hij voorzitterde. De wijze, waarop hij zijn instructies gaf, was bepaald animerend: „u hebt de gave, dit beter te kunnen doen dan ik of een ander“; en met die boodschap werd je aan het werk gezet. Maar was het klaar, dan werd de pluim bewaard voor een voltallige vergadering: „onze secretaris, mijne heren, heeft kans gezien...“ en dan was je al weer graag bereid, je nieuwe taken te laten toeschuiven.

In een jaarvergadering werden eens vragen gesteld. Het scheen, dat de dokter die vragen wel wat summier beantwoordde. Daar ik gevoelde voor volledige opening van zaken, vulde ik zijn gegevens aan. Na afloop zei hij tegen me: „dat moet u me nou maar niet kwalijk nemen, maar wat u aanvulde op mijn verklaring wist ik ook wel“. — Waarom zei u het dan niet, dokter? — „Omdat ik vind, dat je de leden niet alles hoeft te verantwoorden; ze moeten ook maar eens wat geloven.“ — Hoe zegt u? — „Wanneer de leden niet voldoende vertrouwen in hun bestuur stellen, zijn ze een beter bestuur waard, begrijpt u wel?“ — Hier was nog iets van de oude liberale integriteit aanwezig: we zijn er goed voor en we geven ons voor u. Of, zoals eens een liberale bankdirecteur tegen de pers zei: niet schieten, heren, we doen ons best!

Het warme hart van de dokter klopte dwars door alle medische geheimhouding heen. In de vereniging trok één gezin de aandacht: dat kreeg zo akelig veel uitkeringen, dat de bestuursleden hun wenkbrauwen fronsten. Maar de voorzitter keek de kring rond en zei ernstig: ja, er is veel verdriet en narigheid in dat gezin — zullen we maar verder gaan? En we gingen verder. Reglementair misschien niet helemaal correct; maar wel menselijk.

Dan een condoleantiebezoek van deze dokter. Alleen een handdruk met: „ik vind het héél verdrietig, hoor je?“. En na een paar weken: „we konden er toen niets meer aan doen. Maar de tijd komt dat we ook deze ziekte aankunnen. Je kunt er op rekenen, hoor je?“ En voordat iemand bedacht, dat deze wetenschapsman eigenlijk zichzelf een beetje troostte (dat had hij ook nodig, leed immers mee) was de aangesprokene ook een beetje getroost.

—o—

De kunstschilders liepen weg met de dokter in het bos: ze hoorden in die tijd immers allemaal tot de armen? Hij had ze allemaal gekend, die hier werkten: Arthur Briët, Jan van Herwijnen, Jan van Vuuren, Jan Wiegers, Jan Mankes, Ben Viegens en de hele bent. Hij had samen met meneer Van der Weele gezorgd dat die jonge man — hoe heetie ook weer, ene Jansen? — een opleiding tot schilder had gekregen. (Vermoedelijk had Van der Weele de jongen opgeleid en had de dokter het bekostigd.) En toen de jonge Jansen klaar was — hij had een slordig huis vol kinderen en een razende honger — had de

dokter gemerkt, dat het daar niet goed ging. Hij kocht toen maar vijf doeken tegelijk om het gezin vooruit te helpen. Maar dat had de dokter fout gedaan, vond hij achteraf. Hij had een jaar lang per week moeten betalen in plaats van alles ineens. Nu was de familie van schrik aan het verbrassen geslagen, en had alle geld meteen opgemaakt! En dat had niét aan de schilder gelegen, merkte hij kies op. U mag raden aan wie dan wel.

Meneer Van der Weele was bij de dokter gekomen. Hij had gevraagd: heb ik goed gehoord dokter, dat u van Jansen vijf doeken hebt gekocht? Jawel, dat had hij goed gehoord. Nu, vond meneer Van der Weele (dat meneer werd voor deze leerling van Mauve nooit vergeten) dan krijgt u van mij een doek cadeau! Dat had de dokter gewaardeerd, vooral omdat de arme schilders toen niet jaloers op elkaar waren. Hij had er een jaar op moeten wachten, maar het schilderij was gekomen: kijk, daar hangt het.

-o-

Kort na de laatste oorlog hield onze plaatselijke Kikiriki een enquête over de doodstraf. Of elke abonné maar wilde schrijven: of hij voor of tegen de doodstraf was en waarom. De meesten op de Veluwe waren voor, omdat ze voor waren. Anderen waren tegen, en probeerden óók te argumenteren. Het was het gespreksonderwerp van de dag: zelfs de dokter was er mee behept. Hij wilde graag al mijn Bijbelse argumentatie voor de doodstraf weten. Dan zei hij rustig: het leven is heilig, dat kunnen we elkaar niet geven, dat komt van boven, en dat mogen we elkaar ook niet afnemen, begrijpt u wel? En daar

bleef het bij, zonder aan mijn argumentatie te tornen.

Misschien niet logisch? Nee, tenminste niet naar onze spelregels. Maar wel indrukwekkend, en dat niet alleen voor inboorlingen. De woorden van een wijs man gaan als spijkers in je schedel — zo iets zei de Prediker althans. De dokter in het bos „wist het niet beter” dan een ander, maar was wel wijzer dan veel anderen. Argumentatie kan een uitspraak soms verzwakken. En deze oude gezwoorene van Hippókrates was een fervent beschermer van het leven, in zijn ruimste cultuurhistorische zin genomen.

Ons laatste bezoek — u weet het al — gold zijn negentigste verjaardag. Hij was niet alleen oud, ook ziekelijk, eigenlijk aan het eind van zijn leven. Maar nog altijd even hoffelijk, nederig en correct. „O, bent u daar beiden? Dat is aardig van u. 'k Vraag wel excuus, mevrouw, dat ik u niet behoorlijk... mag ik wel even blijven zitten?”

Er is nog geen straat of laan naar hem genoemd. Dat gebeurt eerst voor de lagere goden. Maar de dokter in het bos leeft in de harten van onze dorpelingen. Die heeft geen eigen laantje of straatje of weggetje nodig. Hij lééft nog in ons dorp: het zou niemand verwonderen, als je hem morgen tegen kwam.

En waarom nu dit verhaal-zonder-godsdiensdienst in ons goede weekblad? Die vraag blijve vandaag maar eens open staan. U hebt nu alle materiaal gekregen, de volle waarheid en niets dan de waarheid — lost u die laatste vraag nu zelf maar eens op.

Gemeenschap der Heiligen

(5)

De vorige keer heb ik erop gewezen, dat in het N.T. de éénheid van de kerk of de gemeenschap der heiligen of de gemeente sterk wordt benadrukt. En bij alle verscheidenheid onder de gelovigen komt ook de gelijkheid van allen uit. Alle gelovigen hebben deel aan Christus. En allen hebben een taak in de gemeente. Want de gelovigen vormen samen een mondige gemeente. Elk lid heeft daar — naar zijn gaven — wat te zeggen en ieder heeft wat te doen.

Samen vormen ze één lichaam. En zoals in het menselijk lichaam alle leden een taak hebben en allen moeten samenwerken tot instandhouding van het geheel, zo is het ook in de gemeente, die het lichaam van Christus is. Zo moest of moet het tenminste zijn. Uit het N.T. krijgen we de indruk, dat daarnaar meer gejaagd is dan in onze dagen. Nú is er een neiging bij velen om de ambten te overschatten en de ambtsdragers tot regeerders te maken. En helaas heeft het volk des Heren of de gemeente dit graag zo. Het is een algemeen-menselijke kwaal verantwoordelijkheid en taak van zich af te schuiven. Helaas is het ook een christelijke kwaal geworden. Maar zo is het van het begin af in de gemeente niet geweest. Zoals bijv. ook uit de brief aan de Romeinen blijkt.

Ik denk daarbij vooral aan Rom. 12. Daar begint de apostel met alle broeders en zusters op te wekken hun lichamen te stellen tot een „levend, heilig en Gode welgevallig offer”. Dát is hun „redelijke eredienst”. Dít wil zeggen: dat is alleen de naam godsdienst waard. De gelovigen moeten hun lichaam, dat is zichzelf, offeren of wijden aan de dienst des Heren. Daartoe is nodig, dat ze niet aan deze wereld gelijkvormig worden, maar vernieuwd worden in hun denken, om te onderscheiden wat de goede, welgevallige en volkomen wil van God is.

Dan vermaant Paulus de gelovigen om geen gedachten te koesteren, hoger dan hun passen. Ze moeten bescheiden zijn. En geen taak op zich nemen, die boven de maat van hun geloof uitgaat. God geeft niet aan allen dezelfde gave en niet eenzelfde taak.

En ook hier gebruikt Paulus het beeld van het lichaam. Ze zijn één lichaam in Christus.

Door het geloof in Hem behoren ze bij elkaar. Niet allen hebben dezelfde taak of werkzaamheid. Maar allen zijn één in Christus. En ten opzichte van elkaar zijn ze allen leden. In een lichaam zijn alle leden niet even belangrijk. Maar ze horen er allemaal wel bij. Zó behoort het ook in de gemeenschap der heiligen te zijn. In de eenheid is verscheidenheid. Er zijn meer en minder beoefenden. De één moet de ander niet benijden en anderzijds ook niet verachten. Allen moeten samenwerken, zoals de leden van een lichaam allen het éne, lichamelijke leven dienen. Indertijd heb ik in mijn verklaring de verzen 3-5 zó samengevat:

1. De gemeente heeft haar eenheid in Christus.
2. In die eenheid is grote verscheidenheid.
3. De verscheidene leden staan in dienst van elkaar.
4. Ieder moet zich houden aan zijn dienst en eigen gave.

Ik zou er nu aan willen toevoegen, dat hier sprake is van gaven en van dienen. Wat een lid van Christus heeft ontving hij. En wat hij heeft moet hij gebruiken om anderen te dienen. Niet om te heersen.

Vervolgens noemt de apostel verschillende gaven, waarvan de betekenis niet voor elke gave vaststaat. Eerst noemt hij de profetie, die beoefend moet worden naar gelang van het geloof. Sommigen vereenzelvigen deze gave met de prediking, zoals wij die in de kerk kennen. Dan zou die gave wel tot enken beperkt zijn. En aan een bepaald ambt verbonden zijn. Maar zou dat dan ook niet moeten gelden van de andere gaven, die genoemd worden: dienen, leren, vermanen, mededelen, leiding geven en barmhartigheid bewijzen? Ik weet wel, dat velen in de gemeente ook deze gaven en taken maar het liefst aan ambtsdragers overlaten. Maar dat is stellig de bedoeling van Paulus niet geweest. Ook niet als hij het heeft over de gave van profetie.

M.i. wordt hier bedoeld de gave om het licht van het Evangelie te laten schijnen in voorkomende gevallen. Een profeet of profetes — want die waren er ook — wist te zeggen: dát wil de Here. Of: dát heeft de Here hiermee te zeggen. Zulk profeteren moest zijn naar de maat van geloof. Een profeet moest

niet maar zeggen, wat hem in de zin kwam. Maar hij moest zeker zijn te spreken naar de wil Gods. Was hij daarvan niet zeker dan moest hij zwijgen. Dat geldt vanzelf ook van een dienaar des Woords en van de prediking. Maar daartoe zou ik het niet willen beperken.

Wie de gave van dienstbetoon heeft moet dienen. Letterlijk staat er: diakonia. Het is niet best als het dienen alleen gebeurt door wat wij noemen: de diakenen. In de oude wereld had men een hartgrondige afkeer van dienen. Dat was minderwaardig, slavenwerk. Zou het tegenwoordig veel beter zijn? In de wereld? Maar ook in de gemeente? Als het aan onderling dienstbetoon ontbreekt, moeten we de schuld maar niet aan de Here geven, alsof Hij die gave ons onthoudt. Gods gaven komen niet automatisch in ons leven. Er moet om gebeden worden, er moet naar gejaagd worden. De meeste in het Koninkrijk der hemelen is niet hij, die wil heersen. Maar de broeder of zuster die dient.

Verder moet iemand, die de gave van onderrichten heeft daarmee bezig zijn. De gelovigen moeten elkaar de weg wijzen, maar niet ieder is daartoe even begaafd. De vertalingen spreken hier van onderwijzen of leren. Maar daarbij moeten we niet denken aan onze onderwijzers of leraars. Ieder lid der gemeente, die anderen wat kan leren, wat bijbrengen voor het christelijke leven mag en moet die gave gebruiken.

En zo is het ook met hen, die kunnen vermanen of vertroosten. Dat lijkt misschien wel vreemd dat ik schrijf: vermanen of vertroosten. Maar het woord, dat de apostel hier gebruikt kán inderdaad beide betekenen. Er is een verklaarder die hierbij denkt aan de zielszorg, die een predikant heeft te beoefenen. Een ander denkt aan troost voor zieken. Het is niet precies te zeggen, wat Paulus hiermee bepaald heeft bedoeld. Maar laten we het maar opvatten in de ruimste zin van het woord. Voor kort zei iemand tegen mij: „Is er wel iemand, die zorgt voor uw ziel?” Ik kon gelukkig zeggen, dat dit wel het geval was. Maar leeft de overtuiging wel in de gemeente, dat we elkaar moeten troosten en elkaar vermanen en zo „voor elkaars ziel” moeten zorgen? Om misverstand te voorkomen: onder „ziel” moeten we niet verstaan een kostbaar kleinood, dat ergens in het lichaam zit; een soort geestelijke zelfstandigheid, dat een apart leven leidt naast of tegenover het lichaam. De man, die deze woorden zei bedoelde: „Is er wel iemand, die u troost of vermaant als het nodig is?”

Wie mededeelt doe dat in eenvoudigheid. Zonder bijgedachten. Spontaan. Dus niet om dank te oogsten of als vrijgevig bekend te worden. Niet om „van de mensen gezien te worden”. Wat er precies met deze mededeelzaamheid bedoeld wordt kan ik niet zeggen. Maar het zal wel behoren tot het dienstbetoon, dat de heiligen of gelovigen elkaar schuldig zijn.

Wie barmhartigheid bewijst moet dat doen met blijmoedigheid. Barmhartigheid moet aan ellendigen bewezen worden. Aan mensen die in nood zitten. Door eigen schuld of zonder eigen schuld. Wie er ellendig aan toe is moet geholpen worden. Dat is barmhartigheid bewijzen. Dat moet niet gebeuren met een zuur gezicht. Niet met de houding van: je verdient het eigenlijk niet, maar het moet dan maar. Alleen een vrolijke barmhartigheid verkwikt het hart.

We zullen het er, naar ik hoop, over eens zijn, dat deze voorschriften gelden voor heel de gemeenschap der heiligen. Naar Paulus' bedoeling heeft ieder lid van de kerk of gemeente een taak. Er zijn geen twee leden gelijk, ieder heeft een eigen gave. Maar ieder heeft die gave te gebruiken. Die gemeente is te feliciteren, waar dit gebeurt. En te beklaagen is die gemeenschap, waar ieder zijn gaven begraaft door ze niet te gebruiken. En waar men het dienen en vermanen en vertroosten en helpen en medelen overlaat aan de ambtsdragers, die daarvoor zijn. Een gemeente die dit doet moge de naam hebben van te leven. Maar ze is dood.

Een lezer, die Rom. 12 even nagelezen heeft, zal bemerkt hebben, dat ik één zin heb overgeslagen. Deze namelijk: „wie leiding geeft, in ijver”. Dat was opzet. Want daarover wil ik nog wel enkele zinnen schrijven.

Ik heb hier vijf vertalingen voor mij, die ik even wil overschrijven; ze hebben achtereenvolgens: „die een voorstander is”; „iemand die regeert”; „wie opziener is”; „wie leiding

KERKNIEUWS

geeft"; „wie vóórzit". Wie bedoelt Paulus hiermee. Een ouderling die naar I Tim. 5 : 17 „wèl regeert"? Een voorzitter van de kerkeraad? Een ouderling of opziener? In elk geval een ambtsdrager, zoals wij die kennen? Het is dunkt mij de moeite waard, dit woord eens nader te bekijken. Letterlijk staat er: iemand die vooraan staat. Men zou kunnen vertalen: die in de frontlijn zich bevindt. Dat zou een oudste kunnen zijn, maar is helemaal niet zeker. Wij denken bij „leiding geven" allicht aan regeren of besturen. Zoals een vereniging een bestuur heeft, een voorzitter en wat daar verder bij behoort. Zo heeft de gemeente ook een soort bestuur, met leidinggevende figuren. Maar verliezen we dan niet uit het oog, dat de gemeenschap der heiligen een zeer bijzondere gemeenschap is? Met één Leidsman, Christus? Die wel gaven geeft aan zijn gemeente, ook gaven van „leiding geven". Of van „voorgaan". Maar dat is dan toch van geheel andere aard dan in een gewone vereniging.

Dit woord komt vaker voor in het N.T. Bijvoorbeeld in I Thess. 5 : 12: „Wij verzoeken u, broeders, hen die onder u zich moeite getroosten, die u leiden in de Here en u terechtwijzen, te erkennen". Ze leiden, in gemeenschap met de Here. Ze tobben zich af. Ze wijzen terecht. Dat is wat anders dan regeren en besturen, zoals dat in de wereld gebeurt.

In I Tim. 3 : 4 v. wordt gezegd van iemand, die staat naar het opziensambt, dat hij moet zijn „een goed bestierder van z'n eigen huis". En dan volgt er: „Indien iemand z'n eigen huis niet weet te bestieren, hoe zal hij voor de gemeente Gods zorgen"? Ik vind het merkwaardig, dat Paulus niet schrijft: Hoe zal zo iemand de gemeente Gods besturen, maar: hoe zal hij voor de gemeente zorgen. In I Tim. 5 : 17 is sprake van „ouderlingen die wèl regeren". Het staat zo ook naar ik meen in een formulier. Maar „regeren" krijgt zo gemakkelijk de klank van: heersen, de orde handhaven. Ik geef de voorkeur aan: ouderlingen, die goede zorg dragen voor de gemeente.

In Rom. 16 : 2 wordt van Phoebe gezegd, een zuster der gemeente: „Zij heeft velen, ook mij persoonlijk, bijstand verleend". Zij was een „voorstandster" staat er letterlijk. Zij regeerde niet, maar zij hielp, gaf bijstand, zorgde voor anderen.

Tenslotte: In Titus 3 : 8 is sprake van „vooraan staan in goede werken". Daar wordt hetzelfde woord gebruikt als in Rom. 12 : 8. En daar staat het in tessen: Mededelen en barmhartigheid bewijzen. In zulk gezelschap van mededelaars en barmhartigheidsbetoners passen geen dirigenten of regeerders. Wel mannen, die vooraan staan in het zorgen voor de gemeente. We moeten er maar eens over nadenken of regeermacht in Gods gemeente wel past.

H. J. JAGER

Mededeling van de eindredacteur

Er blijft nogal wat copie overstaan wegens gebrek aan ruimte.
Onze excuses aan schrijvers en lezers.
Amelink

GROOTS WERK OVER DE HEILIGE SCHRIFT bereikte belangrijke mijlpaal

In de reeks „De Voorzeide Leer" ving de Auteur, Ds. C. VONK, Geref. Predikant te Schiedam, enkele jaren geleden aan met de behandeling van de HEILIGE SCHRIFT. Met de verschijning van deel Ic - Numeri, Deuteronomium - werd de behandeling van de vijf boeken van Mozes of Pentateuch afgesloten.

Uit voorraad zijn nu leverbaar de delen over de Heilige Schrift:

Deel Ia: Inleiding - Genesis - Exodus, 526 pagina's f 23,50
Deel Ib: Leviticus, 768 pagina's f 31,00
Deel Ic: Numeri - Deuteronomium, 880 pagina's f 36,50

In voorbereiding zijn de delen: Id, De Profeten, Ie, De Geschriften; If, Het Nieuwe Testament.

Alle delen in fraaie stempelband met goudtitel.

Van reeds eerder verschenen delen in deze reeks is uitsluitend nog leverbaar: Deel IIb, De Nederlandse Ge-loofsbelijdenis, artikelen 22-24, 27-37, 720 pag., in fraaie stempelband, f 18,50.

Uitgave van: Firma WESDIJK en LIEBEEK - Postbus 2, Barendrecht

BEROEPEN: te Ommen: ds. B. van Riet te Bolnes-Slikkerveer; te Grootegast: ds. P. Deddens te Rozenburg; te Nijkerk: ds. J. Poutsma te Nijega-Opeinde; te Leens: ds. M. van Dooren te Vlaardingen.

BEDANKT: voor Middelstum: ds. C. van der Jagt te Doesburg-Doetinchem; voor Hoogkerk: ds. J. Strating te Hattem.

DS. J. SLOTMAN — Ds. J. Slotman van Urk heeft zich aan het opzicht en tucht van zijn kerkeraad onttrokken, en zich gevoegd bij de kerkeraad-Brouwer te Urk, die zich indertijd aansloot bij de nieuwe „classis Kampen". In een verklaring, die ds. Slotman op 26 september jl. aflegde, gaf hij uiting aan de twijfels, die reeds enige tijd bij hem leefden, over de koers in de kerken die buiten het verband waren geraakt. Binnen deze kerken zag hij een sterk verzet tegen het opbouwen van een kerkelijk leven in overeenstemming met de Dordtse K.O. Ook achtte hij de wijze, waarover (o.m. door prof. H. J. Jager) over de binding aan de belijdenis werd gesproken, in „onze tijd vol relativisme niet toelaatbaar". Voorts richtten zijn bezwaren zich tegen het handhaven van de „Open Brief" door de ondertekenaars, hoewel verschillende van hen reeds synodaal geworden zijn, en de leer van ds. Telder en ds. Vonk over de „tussentoestand". Dit alles bracht hem er toe, hoewel hij bedenkingen hield over tijd en wijze van verschillende „afscheidings", die ook binnen de classis Kampen plaatsvonden, zich te voegen bij de kerkeraad-Brouwer.

DS. J. J. DE VRIES — Zondag 28 september jl. nam ds. J. J. de Vries in verband met zijn vertrek naar Leek, afscheid van de gemeente te Nijkerk. Hij bediende daarbij het Woord uit Handelingen 20 : 32.

DS. P. SCHELLING — Zondag 28 september jl. vond de bevestiging plaats van ds. P. Schelling als predikant te Middelburg. Bevestiger was ds. D. K. Wielenga J.Dzn. van Rotterdam-C. Ds. Schelling verbond zich aan zijn nieuwe gemeente met een preek over 1 Thessalonicenzen 5 : 23-24.

DS. C. J. SMELIK — De vakature-ds. Zemel in de kerk van Enschede-Zuid werd vervuld door de komst van ds. C. J. Smelik van Bunschoten-Spakenburg. Zijn bevestiger, ds. L. Douw, preekte over Johannes 3 : 29. Ds. Smelik deed intrede met een preek over Openbaring 1 : 3.

DOORN — De classis Utrecht-Breukelen heeft aan de zusterkerken medegedeeld dat ds. K. B. Holwerda op onwettige wijze in Doorn is bevestigd en dat zij hem daarom niet als predikant van de Geref. Kerken erkent en dat de kerk te Doorn vanwege deze handelwijze buiten het kerkverband staat. Zolang deze kerk niet terugkeert van zijn zondige weg.

ADRESSEN

DS. J. J. DE VRIES, Tolberterstraat 60, Leek, tel. 05945 - 2744.

DERTIGSTE VERANTWOORDING GIFTEN BIJBELS BROEDER VAN DEN BERG

Ik ontving van mej. E.A.R. te C. (1803543) f 10,—; van N.N. f 19,75; van J.H.B. te Z. (160190673) f 25,—; R.R. te A. (980989) f 10,—; P.deG. te S. (276580) f 10,—; S.J.deK. te U. (285660) f 25,—; W.G.F.v.H. te V. (1093165) f 10,—; J.B. te A. Austr-

„Prachtwerk!"

Ik eindig met: prachtwerk! Torenhooft boven heel wat „stichtelijke" rommel waar ge de schrijver al maar hoort babbelen óver de Bijbel, terwijl de Bijbel zelf niet aan de beurt komt. Dit boek brengt ons echter verder!"

(Ds. G. Visee in Kamper Kerkbode)

LEZERS VAN DIT BLAD

willen wij in de gelegenheid stellen, de werken van Ds. C. VONK over DE HEILIGE SCHRIFT in het bezit te krijgen tegen betaling van f 15,— per 3 maanden.

Dus voor ca. f 1,20 per week kunt U nu in het bezit komen van dit waardevolle werk.

lië) f 19,11; G.v.d.L. te S. (61280) f 10,—; D.H.W.D. te E. (1020681) f 10,—; C.v.B. te A. (902074) f 2,50; W.G.F.v.H. te V. (1093165) f 10,—. Dat is bij elkaar f 161,36.

De vorige verantwoording eindigde met een bedrag van f 9.575,64. Dat brengt het totaal op f 9.737,—.

Hartelijk dank.

Giften voor dit doel kunnen overgemaakt worden op giro 59480 van de Amro Bank N.V. te Schoonhoven t.g.v. H. Amelink, met als bijschrift: „Bijbels br. v. d. Berg".

A.

VERANTWOORDING GIFTEN HULPBEHOEVENDE STUDENTEN

Voor het bovengenoemde doel ontving ik op 9 september door overschrijving via Amrobank te Soest f 25,—; in een enveloppe in m'n brievenbus met opschrift 'Studenten' f 25,—; op 1 oktober via giro 0155423 f 25,—. Donderdag 2 oktober werd een beste dag: f 10,— (81084); f 10,— (62902); f 5,— (491379); f 25,— (1807078); f 25,— (862060); f 25,— (992662); f 25,— (972297); f 25,— (980989); f 100,— (937968). Totaal f 325,—.

Vrijdag 3 oktober. Leiden ontzet. Het was ook via de giro haring met wittebrood. Of niet? Eén maal f 10,— (901727) en zes maal f 25,— (van respectievelijk: 1204416; 440850; 314665; 269337; 220121 en via 999277). Samen f 160,—. Brengt het totaal op f 485,—.

Zaterdagmorgen liet het niet afweten: 14 giften! Als volgt: f 5,— (980909); f 7,50 (953047); viermaal tien gulden (resp. 297790; 288114; 1323204; en één storting van een broeder uit R.; één keer twintig gulden (592434); zesmaal f 25,— (resp. 504815; 230687; 66809; 943441; 1226169; 1025904; en één gift van f 50,— (186276). Samen: f 272,50.

Totaal van deze eerste verantwoording: f 757,50.

Een beste week.

Hartelijk dank.

G. Visee

Met grote droefheid deelt de Raad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Bunschoten-Spakenburg mee, dat door de Heere zijn medeouderling

JACOB DE GRAAF

werd weggenomen om in te gaan in Zijn vreugde.

Schrijf, zalig de doden, die in den Here sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na. (Op. 14 : 13)

De God aller vertroosting zij met zijn vrouw en kinderen.

Voor de Raad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Bunschoten-Spakenburg, W. v. d. Lingen, praeses. P. Bos, scriba.

Spakenburg, 3 oktober 1969.

WEZEP

Het bestuur der Stichting voor L.O. op G.G. vraagt per 1 jan. '70, of z.s.m. daarna, een

ONDERWIJZERES (vast)

voor klas 1. Bevoegd voor j. en k. Geref. (Vrijgemaakt).

Soll. aan de secr. G. J. v. h. Ende, Berberisstraat 14, Wezep.

Inl. bij F. Leenman, H.d.S. Bovenheigraaf 170. Telef. 05207 - 1544.

Wat is er aan de hand?

Over dit onderwerp hoopt Ds. G. Janssen van Amsterdam in AMERSFOORT te komen spreken, op woensdag 15 oktober a.s., om 8 uur in het Kerkgebouw aan de Zuid-singel.

Belangstellenden, ook uit naburige zusterkerken, zijn hartelijk welkom. Gelegenheid tot bespreking!